

HRVATSKI *glasnik*

XXXIV. godina, 41. broj

10. listopada 2024.

cijena 300 Ft

XVII. Državno hodočašće Hrvata u Mađarskoj

FOTO: STIPAN BALATINAC

8. i 9. stranica

Sjednica Hrvatske samouprave
Bačko-kiškunske županije

6. stranica

Hrvatski kulturni dan u Büku

11. stranica

Ljetni kamp KUD-a „Tanac“

15. stranica

Mnogo uspjeha

Nakon što su 9. lipnja 2024. održani narodnosni lokalni izbori i nakon što su novoizabrani zastupnici preuzeli svoje vjerodajnice, do 15. listopada utemeljit će se sve nove mjesne i županijske hrvatske narodnosne samouprave te novi saziv Hrvatske državne samouprave. U mnogim hrvatskim narodnosnim samoupravama poznata su lica, osobe koje čak od prvih narodnosnih lokalnih izbora kao zastupnici narodnosnih samouprava na raznim razinama (mjesna, županijska, državna) sudjeluju u društveno-političkom životu Hrvata u Mađarskoj. No imamo i onih koji su sad prvi put stupili u redove zastupnika hrvatskih narodnosnih samouprava. Sudjelovanje dva-tri desetljeća u narodnosnom samoupravljanju zasigurno znači mnogo u daljnjem radu, daje mnogo iskustva, pomaže u nesmetanom djelovanju samouprave, rješavanju tehničkih zadataka, pisanju natječaja, povezivanju s partnerima itd., no potrebna su i nova lica s novim idejama, novim poznanstvima, novom energijom. Konačno, vjerujem da svi kandidati, bez obzira na to jesu li na funkcijama već dugi niz godina ili su se tek sad uključili, imaju isti cilj – raditi na tome da Hrvati na našim prostorima očuvaju svoj identitet, jezik, tradicije, kulturu, da se hrvatska zajednica uzdigne u svojem djelovanju i napreduje prema izgradnji kulturne autonomije. Možda bi jedni radili na jedan način i drugi na drugi, ali ako svi budu imali dobru motivaciju i budu složni u ciljevima, naći će se i zajednički način. U svakom slučaju, za pravi napredak trebat će izvrsna komunikacija među zastupnicima određene samouprave, a za napredak cijele zajednice pak odlična komunikacija među pojedinim samoupravama različitih razina. Jer graditi čvrstu budućnost može se samo ako je konstrukcija čvrsta. Nastane li kvar ili se negdje „zaštapa“ komunikacijski kanal, sustav više neće funkcionirati na djelotvoran način. Vjerujem da su novoizabrani zastupnici načisto s odgovornošću svoje dužnosti i da imaju u vidu interes cijele hrvatske zajednice te da će radi napretka pronaći zajednička rješenja za određene probleme i aktivno doprinijeti svojoj zajednici kako bi na kraju mandata zadovoljno sumirali dostignuća. U tom radu želimo im mnogo uspjeha, ustrajnosti i zdravlja!

Beta

GLASNIKOV TJEDAN

„Pozitivno je što iz Republike Hrvatske dobivamo i veću političku pozornost i veću financijsku podršku.“

S čime i kako je gospodarila te koje je odluke donijela Skupština HDS-a u mandatu 2019. – 2024. godine, pokazuju i podatci. Određivanje pravaca razvoja institucija, poduzeća, programa rada, voditelja ureda, institucija i ravnatelja poduzeća kao i raspodjela sredstava za rad institucija HDS-a (dužnosnici i troškovi Skupštine), Ureda HDS-a te medija bili su u rukama 31 člana Skupštine.

Istaknuto infrastrukturno razvijanje dogodilo se u nekoliko institucija: Collegium Croaticum, Kulturni i sportski centar „Josip Gujaš Džuretin“, Hrvatski vrtić, osnovna škola, gimnazija i učenički dom Miroslava Krleže, Osnovna škola i vrtić Mate Meršića Miloradića, Podružnica Ureda HDS-a u Pečuhu, a u tijeku je i obnova sjedišta HDS-a u budimpeštanskoj ulici Lajosa Biróa.

Tri su poduzeća u vlasništvu Hrvatske državne samouprave: u Hrvatskoj „Zavičaj d.o.o.“, u Mađarskoj „Croatica Nonprofit Kft.“ i Hrvatsko kazalište Pečuh (Pécsi Horvát Színház Nonprofit Kft.) Oni djeluju što iz kupovanja usluga u prvom redu od strane HDS-a, što od državnih potpora iz mađarskog proračuna i iz matične domovine koje se preko HDS-a upućuju njima, što vlastitim poslovanjem.

HDS ima u svojem održavanju tri odgojno-obrazovne institucije – Hrvatski vrtić, osnovnu školu, gimnaziju i učenički dom Miroslava Krleže, Hrvatski vrtić, osnovnu školu i učenički dom Santovo, Hrvatski vrtić, osnovnu školu i gimnaziju Mate Meršića Miloradića. Ima i jednu muzeološku instituciju – Zbirku sakralne umjetnosti Hrvata u Mađarskoj, jednu pedagoško-metodičku – Hrvatski pedagoški i metodički centar, jednu znanstvenu – Znanstveni zavod Hrvata u Mađarskoj, jedan klub – Hrvatski klub Augusta Šenoe, jednu kulturno-sportsku – Hrvatski kulturni i sportski centar „Josip Gujaš Džuretin“, jednu kulturno-prosvjetno-rekreativnu – Kulturno-prosvjetni centar i odmaralište Hrvata u Mađarskoj, jednu kulturno-prosvjetnu – Hrvatski kulturno-prosvjetni zavod „Stipan Blažetin“,

jednu kulturnu – Kulturni centar bačkih Hrvata i jedan stručni kolegij – Hrvatski internat „Collegium Croaticum“. U svojoj izjavi za hrvatske medije u Mađarskoj nakon posljednje Skupštine HDS-a, kojoj je od 31 zastupnika nazočilo njih 16 i na kojoj je između ostaloga jednoglasno prihvaćena promjena proračuna za 2024. godinu s ukupnim prihodima rashodima od 3 106 716 705 forinti, predsjednik Skupštine HDS-a u mandatu 2019. – 2025. Ivan Guban rekao je: „Prije, u prijašnjem mandatu, naglasak je bio na utemeljenju novih institucija i proširenju kulturne autonomije u našim županijama i regijama. U ovom ciklusu najviše pozornosti posvetili smo školama kako bismo osigurali što bolje uvjete za rad škola i rad s mladima kako bismo i njih privukli u društveno-politički i kulturni život hrvatske zajednice. Glavni koraci išli su u tom smjeru.“

Mislim da smo uspjeli obnoviti sve naše škole u održavanju HDS-a, čak i izgraditi nove zgrade, osigurati možda najmodernije škole u tim mjestima, a uspjeli smo stvoriti uvjete za pokretanje gimnazije u Sambotelu, što je ključni moment za Hrvate u Gradišću i hrvatsku zajednicu u Mađarskoj. U tom je smjeru išlo i pokretanje Collegiuma Croaticum na dvije lokacije – u Budimpešti i Pečuhu. Ono što je obilježilo rad HDS-a razne su krize u svijetu, u prve dvije godine ovog mandata pandemija COVID-a, a potom rat i energetska kriza. To se odrazilo i na financiranje Hrvatske državne samouprave, u prvom redu financiranje odgojno-obrazovnih ustanova. Dio toga još se i sad osjeća, cijene su enormno porasle, a naši su izvori isti kakvi su i bili. Pozitivno je što iz Republike Hrvatske dobivamo i veću političku pozornost i veću financijsku podršku. To pokušavamo usmjeravati tamo gdje nam je najvažnije, tako i prema Hrvatskom kazalištu, čime je osiguran njegov stabilan rad.“

Branka Pavić Blažetin

Stipan Krizmanić odlikovan Mađarskim zlatnim križem za zasluge

Načelnik Hrvatskog Židana Stipan Krizmanić u povodu nacionalnog praznika, Dana mađarske državnosti, 20. kolovoza odlikovan je Mađarskim srebrnim križem za zasluge (Magyar Ezüst Érdemkereszt kitüntetés). Priznanje je to za njegov uzoran rad voditelja za razvoj sela te za aktivnosti na polju očuvanja i njegovanja hrvatskog materinskog jezika, kulture i identiteta.

Stipan Krizmanić rođen je u Kisegu 15. veljače 1964. godine. Podrijetlom je iz Hrvatskog Židana, gdje je završio osnovnu školu, a zatim maturirao u Stručnoj trgovačkoj školi Orlay u Sambotelu. Diplomirao je na Visokoj školi za trgovinu i ugostiteljstvo u Budimpešti 1985. godine. Ondje je upoznao svoju suprugu, također ekonomisticu Kláru Magyari, s kojom ima dvoje djece (Gergely je rođen 1989., a Krisztián 1991.). Nakon završetka studija najprije je radio u komercijali, a zatim u turizmu i bankarstvu. Od 2003. godine kao poduzetnik bavi se ekonomskim savjetovanjem za poduzeća i općine.

Nakon demokratskih promjena na prvim lokalnim izborima 1990. godine izabran je za načelnika, tad kao najmlađi načelnik u Mađarskoj. Na toj je dužnosti, izuzev 1998. – 2002., do danas. Od 2002. godine predsjednik je Hrvatske samouprave Hrvatskog Židana, a od 2010. godine predsjednik Hrvatske samouprave Željezne županije. Od

Mađarski srebrni križe za zasluge Stipanu Krizmaniću

2002. do 2006. bio je skupštinar Hrvatske državne samouprave.

Već 35 godina u srcu mu je kompleksan razvoj Hrvatskog Židana i njegove regije te stvaranje uvjeta za očuvanje hrvatske kulture, jezika i identiteta.

Za vrijeme Domovinskog rata organizirao je skrb za školovanje 84 osječke djece

u Hrvatskom Židanu tijekom šest mjeseci, a tijekom Domovinskog rata i nakon potresa više puta organizirao je humanitarnu pomoć za Hrvatsku.

Držeći se od početka svojih kršćansko-konzervativnih načela, životni mu je moto „Brani svoje, poštuj tuđe“.

S. B.

Slaven Vidaković primio odličje Mađarski zlatni križ za zasluge civilnoga reda

Slaven Vidaković, glumac, redatelj, umjetnički ravnatelj Narodnog kazališta i ravnatelj Hrvatskog kazališta u Pečuhu, na državnoj svečanoj dodjeli državnih odličja i odličja za kulturu 16. kolovoza u Pesti Vigadóu u Budimpešti primio je odličje Mađarski zlatni križ za zasluge civilnoga reda (Magyar Arany Érdemkereszt). Na prijedlog premijera Viktora Orbána u povodu nacionalnog praznika 20. kolovoza nagradu mu je dodijelio predsjednik Mađarske dr. Tamás Súlyok.

Odličje su mu uručili parlamentarni državni tajnik Ministarstva kulture i inovacija Róbert Zsigó i državna tajnica odgovorna za kulturu Magdolna Závogyán, a dodijeljeno mu je kao priznanje za kvalitetan i raznovrstan umjetnički i redateljski rad s velikom predanošću.

Slaven Vidaković rođen je 26. prosinca 1977. godine u Pečuhu u obitelji hrvatsko-bugarskog podrijetla. Otac mu je priznati plesač i koreograf Antun Vidaković. Maturirao je u pečuškoj Gimnaziji Zoltána Kodálya i diplomirao na Akademiji dramske umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu. Od 2000. član je Narodnog kazališta u Pečuhu, a od 2021. umjetnički ravnatelj te institucije. Od 2009. ravnatelj je Hrvatskog kazališta u Pečuhu i Ljetnog kazališta u Pečuhu. Godine 2015. dobio je Nagradu „József Szendrő“, a 2022. Spomen-medalju Gradske kuće (Városháza Emlékérem).

S. B.

OD DJEČJEG VRTIĆA DO OSNOVNE ŠKOLE PA DO GIMNAZIJE

Nova nastavna godina u Hrvatskom obrazovnom centru „Mate Meršić Miloradić“ u Sambotelu počela je 2. rujna sa svim osnovnoškolskim razredima od prvog do osmog. Velik je to uspjeh hrvatskog odgoja i obrazovanja za hrvatsku zajednicu Željezne županije, a i za cjelokupnu hrvatsku zajednicu u Mađarskoj. Danas, u školskoj godini 2024./2025., ustanovu pohađa 91 učenik u osam razreda, a njih četrnaestoro ove godine započelo je prvi razred. Dječji vrtić pohađa 40 mališana. Na svečanom otvorenju ravnateljica Edita Horvat-Pauković s radošću je izvijestila roditelje o radovima na obnovi prostorija i o pripremama gimnazijskih razreda od sljedeće školske godine. Za to su već ishodovane i potrebne dozvole.

Ravnateljica Edita Horvat-Pauković

Školski tamburaši

Nova školska godina, 2024./2025., za Hrvatski obrazovni centar Mate Meršića Miloradića zapravo je mala obljetnica u povijesti ustanove. Naime, prije pet godina, 2019./2020., otvorena su vrata zasebne ustanove koju je hrvatska zajednica Željezne županije usnula i uz pomoć Hrvatske državne samouprave i drugih partnera uspjela i ostvariti. Utemeljenje školskog centra u Sambotelu inicirala je hrvatska zajednica regije još 2015. godine jer se sve više mladih hrvatskih obitelji useljava u grad i zapravo se u njemu koncentriira hrvatska zajednica. Kako vezu sa svojom zajednicom ne bi izgubile obitelji ni njihova djeca, u sklopu nove hrvatske odgojno-obrazovne ustanove pružena im je mogućnost za učenje hrvatskoga jezika i njegovanje kulture. Organizacijski odbor Hrvata Željezne županije i Hrvatska državna samouprava započeli su pregovore s čelnicima grada Sambotela prije deset godina. Na molbu hrvatske zajednice Grad Sambotel predao je na korištenje školsku zgradu nekadašnje Dječje kuće kako bi u njezinim

prostorijama započeo djelovati hrvatski dječji vrtić. Od početaka, tj. od 2016. godine, djelovao je kao podružnica Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkoga doma Miroslava Krležu u Pečuhu. Ravnatelj te ustanove bio je Gábor Győrvári, koji je vrlo mnogo pomagao u ostvarenju ustanove. Početne napore potvrdili su i upisi djece u novu ustanovu – iz godine u godine više se djece upisivalo u dječji vrtić te je zatim pokrenut prvi razred osnovne škole i tako zaredom stasali razredi. Grad je nadalje bio

S knjigom u ruci

na pomoći i 2019. godine. Zgradu jedne bivše srednje škole ponudio je održavatelju za hrvatski školski centar. Tako je školske godine 2019./2020. kao zasebna ustanova s radom počeo Hrvatski školski centar Mate Meršića Miloradića. Tad je u dječjem vrtiću bilo 50 mališana, a od 1. do 3. razreda 32 učenika. Danas je popunjen i 8. razred, a osnovnu školu pohađa 91 učenik. U dječji vrtić ide četrdesetero djece. Prema planovima od sljedeće školske godine krenut će i gimnazija, za što je održavatelj ishodovao dozvole. Također su dobivena sredstva i za obnovu prostorija kako bi se osigurali uvjeti za gimnazijsko obrazovanje. U te je svrhe dobivena potpora od Vlade Mađarske u dva navrata: 15 milijuna forinti prošle godine i 40 milijuna ove godine. Od te potpore izmijenjena je elektronika, opremljen je laboratorij i kabinet za kemiju te je obnovljen interijer nekoliko učionica. Od matične domovine dobivena je potpora za knjige u iznosu od 8000 eura. Ravnateljica Edita Horvat-Pauković veseli se dostignućima, ali zna da pred sobom imaju još mnogo zadataka.

„Prisjetimo li se tih nekoliko godina kad smo kretali, vidljiv je razvoj i mislim da možemo reći da smo mnogo postigli. Veliko nam je zadovoljstvo što smo uspjeli stvoriti i zadržati naš hrvatski dječji vrtić i osnovnu školu, ali točku na *i* staviti ćemo kad iz naše ustanove počnu izlaziti gimnazijalci s uspješnom maturom. Optimisti smo i u tome, dozvole smo dobili, a usput popravljamo i uvjete. Vrlo smo zahvalni održavatelju, roditeljima koji nas podupiru u svemu, a mi ćemo sa svim svojim snagama raditi na zadatku jer smatram da je obrazovanje mladih jamstvo za očuvanje naše zajednice.

U ustanovi se uči i hrvatski folklor

Naši predci čuvali su svoj materinski jezik i kulturu stoljećima, pa to ne smijemo ni mi zapustiti", rekla je ravnateljica te dodala da u ustanovi vlada obiteljska atmosfera.

Vrlo je dobra veza s roditeljima i djecom, djelatnici ustanove brinu se o svakom djetetu, upoznati su s njihovim svakodnevnim problemima, raznim poteškoćama i to također razvija određeno zajedništvo i brigu o drugima. Podsjetimo kako je ravnateljica na priredbi Dana hrvatskog školstva plaketom i zahvalnicom škole na pomoći tijekom pet godina djelovanja zahvalila Ivanu Guganu, Jozi Solgi, Davidu Gregešu, Tamašu Tóthu, Čabi Horvathu, Laci Škrapiću, Franciju Jurašiću, Vinceu Hergoviću, Diani Nagy, Eszteri Meršić, Klari Marić, Eržiki Péntzes-Deli, Bei Hor- mor, Beli Weszelovitsu i Krisztini Paukovits.

Učenici

U sambotelском školskom centru ostvaruje se narodnosni odgoj i dvojezična nastava hrvatskog jezika. U dječjem vrtiću govori se uglavnom hrvatski jezik, a u osnovnoj školi učenici imaju šest sati Hrvatskog jezika plus Narodopis tjedno. Osim toga u nižim razredima imaju Prirodoslovlje, Tjelesni odgoj, Likovni odgoj i Glazbeni odgoj na hrvat-

Učiteljice

skom jeziku. U višim su razredima Povijest i Zemljopis dvojezični, odnosno neki su samo na hrvatskom jeziku jer su nastavnici iz Hrvatske. Zapravo se jedino Matematika i Mađarski jezik izvode isključivo na mađarskom jeziku. U ustanovi radi 30 djelatnika, od toga 14 učitelja, tri odgojitelja, dvije dailje, pedagoška asistentica, informatičar, tajnica, kuhari, domar i čistačice. Nastavnika struke ne nedostaje, potvrdila je ravnateljica, gotovo svi imaju diplomu s nekih hrvatskih fakulteta. Čak su četiri kolegice iz matične domovine i one mnogo pomažu u učenju hrvatskog jezika. Pedagoški program škole u skladu je sa zahtjevima narodnosnog odgoja i obrazovanja i s razvojem djece. Ustanova organizira programe povezane s jezičnim vještinama, hrvatskom tradicijom, postoji mogućnosti za učenje tambure (poučava Rajmund Filipović), hrvatskog folklor (vodi Katica Hergović), pjevanje, nude se i sportske aktivnosti, djeca

sudjeluju na gradskim manifestacijama, na natjecanjima koje organizira Hrvatska državna samouprava itd.

Učiteljica Klara Marić jedna je od četiri učiteljice koje su podrijetlom iz Hrvatske i rade u sambotelскоj ustanovi. Njoj je ovo već peta godina u toj ustanovi.

„Završila sam fakultet pa u Hrvatskoj nisam mogla odmah dobiti posao. Tad se pružila prilika da dođem u Sambotel i, eto, ovo je već peta godina otkako sam ovdje. Osjećam se ovdje kao kod kuće, iskreno sam se iznenadila kad sam došla i vidjela koliko Hrvata ima u gradu. Odlučila sam im pomoći u očuvanju jezika i kulture. Budući da ja ne znam mađarski jezik, što je u ovom slučaju pozitivno, svi koji razgovaraju sa mnom moraju se služiti hrvatskim jezikom", rekla je učiteljica Klara. Inače su se ona i još jedna njezina kolegica latile i pisanja hrvatskih udžbenika. Naime, smatrala je da udžbenik

koji postoji za dvojezične škole za djecu u sambotelскоj ustanovi ne mogu baš rabiti jer u školu stižu djeca koja ne znaju hrvatski jezik (više od pola njih nije pohađalo ni hrvatski dječji vrtić). Također je smatrala da će imati više posla s prilagođavanjem starog udžbenika nego s izradom novog. Sad već postoji za prvi i drugi razred, a nastaviti će s izradom i dalje.

Otvaranje Hrvatskog školskog centra Mate Meršića Miloradića i njegovo djelovanje zasigurno doprinosi razvoju hrvatskog školstva, pa tako i očuvanju nacionalne samosvijesti. To pokazuje i mali porast broja pripadnika hrvatske narodnosti na posljednjem popisu stanovništva u Sambotelu. Nadamo se da će hrvatska zajednica te regije uspjeti ostvariti što je usnula i da će uspjeti odgajati nove i nove naraštaje u hrvatskom duhu za dobrobit svoje bliže zajednice te cijele hrvatske zajednice u Mađarskoj.

Beta

Izmještena sjednica Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije u Baćinu

Na poziv predsjednika Jose Šibalina 24. rujna održana je posljednja, izmještena sjednica ovoga saziva Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije u Baćinu. Na poziv se odazvalo šest od ukupno sedam županijskih vijećnika, a sjednici koja je održana u gostionici „Vinograd“ kao stalno pozvani gosti nazočili su povjerenik zamjenika županijskog bilježnika Nikole Svirčevića, pravni referent Gábor Zsidó, narodna referentica Orsolya Papp te novinar Hrvatskog glasnika. Prije sjednice županijskog vijeća održana je i sjednica Odbora za financije pod predsjedanjem Franje Anišića.

Nakon što je utvrđen kvorum, jednoglasno je prihvaćen pismeno predložen dnevni red.

Već prema običaju predsjednik Joso Šibalin podnio je kratko izvješće o događanjima između dviju sjednica. Kako je istaknuo, u proteklom razdoblju održana je samo jedna istaknuta priredba koja je ostvarena uz supotporu Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije. Tako se osvrnuo na XVII. Državno hodočašće Hrvata u Mađarskoj, koje je ove godine održano u Bačkoj 7. rujna u marijanskom svetištu na santovačkoj Vodici. Prema njegovim riječima bila je to vrlo uspješna priredba koja je okupila 500-600 vjernika iz svih hrvatskih regija u Mađarskoj, pa i hodočasnike iz Hrvatske i Srbije. Zahvalio je svim bačkim hrvatskim samoupravama koje su se odazvale pozivu županijske samouprave da pridonese uspjehu priredbe. Kako je dodao, hodočašće su uveličali subotički biskup mons. Franjo Fazekas, brojni svećenici hrvatskih naselja i uzvanici, a uljepšali brojni vjernici u izvornim narodnim nošnjama. Sve zajedničke priredbe tijekom godine ostvarene su prema planu osim županijskog natjecanja ribiča, koje je odgođeno zbog neodgovarajućih uvjeta na ribičkom jezeru. Županijsko vijeće jednoglasno je prihvatilo izvješće predsjednika Šibalina.

Usljedila je rasprava o rebalansu proračuna, što je bilo potrebno zbog potpore Hrvatske državne samouprave od milijun forinti za programe prema ugovoru o suradnji bačkih hrvatskih samouprava. Povećanjem prihoda i rashoda sa spomenutih milijun forinti jednoglasno je usvojen rebalans proračuna za 2024. godinu s jednakim prihodima i rashodima od 7 294 494 forinte.

Vijećnik Mladen Filaković, inače ravnatelj Kulturnog centra bačkih Hrvata, izvijestio je nazočne o pripremama za Županijsku berbenu svečanost, koja će se ove godine prirediti 28. rujna u Gari u

Članovi vijeća na sjednici u gostionici „Vinograd“

suorganizaciji s hrvatskim samoupravama Gare i Bikića odnosno s Hrvatskom samoupravom Bačko-kiškunske županije.

U nastavku sjednice raspravljalo se još o pristiglim molbama, pri čemu je na molbu Hrvatske samouprave Aljmaša zbog novog datuma izmijenjena ranija odluka o podupiranju Spomendana Ante Evetovića Miroljuba koji će se prirediti 23. studenog, a na molbu Hrvatske samouprave Kačmara potpora za županijsko natjecanje ribiča prenamijenit će se za priredbu Materice i oci 7. prosinca.

Predsjednik Joso Šibalin pod točkom Razno izvijestio je nazočne o pristiglim pozivima, između ostalih na Susret pjevačkih zborova u Kačmaru 5. listopada i na Spomendan biskupa Ivana Antunovića 19. listopada u Aljmašu. Istoga dana u okviru Hrvatskih glazbenih večeri u Kulturnom centru bačkih Hrvata u Baji priredit će se koncert Marka Križanovića i pečuskog orkestra „Misija“. Kako je na kraju još dodao, usuglašeno je kako će se osnivačka sjednica novoizabranog vijeća županijske hrvatske samouprave održati 10. listopada 2024. godine u županijskom Narodnom domu u Baji s početkom u 17 sati.

S. B.

ALJMAŠ – Kulturna udruga bunjevačkih Hrvata u Aljmašu 19. listopada 2024. godine organizira već tradicionalni Spomendan biskupa Ivana Antunovića i bal u tom povodu. Program počinje u 14 sati razgledavanjem prigodne izložbe u domu bunjevačkih Hrvata „Fészekház“. Slijedi misno slavlje na hrvatskom jeziku koje će u župnoj crkvi s početkom u 15 sati služiti vlč. Sabolč Tomašković, upravitelj dušnočke župe. U 17 sati održat će se polaganje vijenaca kod spomen-ploče biskupa Antunovića ispred župnog ureda. Druženje sudionika i gostiju nastavit će se u gostionici „Sárga Csikó“ uz prigodni kulturni program u kojem će nastupiti polaznici hrvatske nastave u osnovnoj školi, vrtičari, KUD „Zora“ i pjevački zbor. Spomendan završava hrvatskim balom uz pečuski Orkestar „Baranja“. Priredba će se ostvariti uz potporu Vlade Mađarske, odnosno Fonda „Gábor Bethlen“, i Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije.

DANI ZRINSKIH U SIGETU

Središnja svečanost obilježavanja 458. godišnjice Sigetske bitke u sklopu serije ovogodišnjih programa Dani Zrinskih bila je 8. rujna u Sigetu (Szigetváru).

Još od davne 1833. godine svake se godine u Sigetu obilježava herojska smrt Nikole Šubića Zrinskog i branitelja utvrde Siget. Kult Zrinskih itekako je nazočan u javnom životu Mađarske i Sigeta. Od 1966. godine programi se kontinuirano obogaćuju i danas je to dvotjedna serija programa svakog rujna u godini. Dani Zrinskih privlače brojne turiste i prijatelje u grad, a kulturni, povijesni, sportski, gastronomski i ini sadržaji pružaju svakomu ponešto. Ovogodišnja serija programa „Zrínyi Napok” održana je u Sigetu od 5. do 14. rujna.

Dana 7. rujna 1566., nakon duge opsade i herojskog pokušaja proboja iz tvrđave, poginula je cijela njezina preostala posada predvođena Nikolom Šubićem Zrinskim. Ali pod zidinama Sigeta smrt je našla i sultana Sulejmana Veličanstvenog. Turci su nakon pobjede nad Sigetom vladali ovim prostorima dvjestotinjak godina, no otpor

Zajednička fotografija

Zrinska garda Čakovec

Zrinski kadeti

kod Sigeta zaustavio je prodor Turaka prema srcu Europe. To je imalo velike posljedice za kasniji razvoj događaja na prostoru srednje Europe.

Nikolu Šubića Zrinskog i Siget i Hrvati i Mađari slave kao svojeg nacionalnog junaka. Zajedničko je to mađarsko i hrvatsko, pa i tursko povijesno nasljeđe. Turci obilježavaju Sulejmanovu smrt podno utvrde Siget, Hrvati i Mađari pak pogibelj Nikole Zrinskog i njegovih vojnika.

Spomen-misa i ove je godine održana u župnoj crkvi svetog Roka, a vijenci su položeni i kod spomenika sigetskom kapetanu Marku Stančiću Horvatu (Márk Sztancsics Horváth) kao i kod spomenika barjaktaru Nikole Zrinskog Lőrinczu Juranicu. On je pri proboju iz dvorca, prema predaji,

Spomenici ratnicima

s kraljevom zastavom u ruci krenuo ispred Zrinskog i među prvima pao u borbi. Marko Stančić Horvat 1556. godine imenovan je kapetanom sigetske utvrde te je s malom skupinom vojnika 52 dana odbijao napade vojske budimskog paše Hadim Alija.

Time je obranio Siget od Turaka i spriječio pad Južnog Zadunavlja u ruke Turaka.

U sklopu Dana predstavljeni su najnoviji rezultati istraživanja oko Sulejmanove grobnice. U Parku mađarsko-turskog prijateljstva kod bisti Zrinskog i Sulejmana na središnjoj proslavi 8. rujna položeni su vijenci sjećanja, a istoga dana pred Gradskom kućom u Sigetu održana je i smotra povijesnih postrojbi te su položeni vijenci u tvrđavi kod spomenika Nikole Šubića Zrinskog. Održan je i takozvani Turski dan. Među povijesnim postrojbama bila je Zrinska garda Čakovec, Zrinski kadeti iz Kerestura, a nastupio je i čakovečki ženski pjevački zbor „Pučpuljike”.

Čakovečki ženski pjevački zbor „Pučpuljike” pjevao je na svečanosti polaganja vijenaca u tvrđavi te održao koncert na središnjem gradskom trgu sa sigetskim Mješovitim zborom „Tinódi”.

Danu su nazočili i predstavnici diplomatskih misija u Mađarskoj, veleposlanik Mladen Andrić i generalni konzul Drago Horvat.

U posjetu prijateljskom gradu Sigetu boravio je i gradonačelnik grada Paga sa svojim izaslanstvom. Gradonačelnik Ante Fabijanić i gradski vijećnik Domagoj Vičević s gradonačelnikom Sigeta Péterom Vasom razmijenili su iskustva i razgovarali o daljnjem razvoju odnosa dvaju prijateljskih gradova.

Branka Pavić Blažetin
Foto: Szigetvári Vigadó i Zrinski kadeti

„Došli smo ti, Majko draga, sa svih strana ove zemlje...”

XVII. Državno hodočašće Hrvata u Mađarskoj na santovačkoj Vodici

U organizaciji Hrvatske državne samouprave u subotu 7. rujna priređeno je XVII. Državno hodočašće Hrvata u Mađarskoj. Ove godine održano je u Bačko-kiškunskoj županiji na santovačkoj Vodici. Bilo je to ujedno i jubilarno petnaesto Hodočašće bačkih Hrvata i prijateljskih zajednica iz Hrvatske i Srbije u suorganizaciji Hrvatske samouprave Santova, santovačke župe i Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije.

Misu je predvodio mons. Franjo Fazekaš, a s njim suslužili svećenici hrvatskih naselja

Nakon što je Odbor za kulturu i vjerska pitanja Skupštine HDS-a na čelu s predsjednicom Marijom Vargović 2007. godine u Komaru organizirao prvo Državno hodočašće Hrvata u Mađarskoj radi okupljanja i povezivanja svih Hrvata u Mađarskoj, odlučeno je da se ono svake godine priređuje u drugoj regiji. Tako je iz godine u godinu, a hodočašća su poseban vid pobožnosti. Hodočasnici, žrtvujući svoju osobnu snagu i vrijeme, odlaze na sveta mjesta koja Božji puk smatra posebnim izvorom milosti. Smisao je i cilj osobno obraćenje preispitivanjem vlastitog života i dublji su-

sret s Bogom u molitvi, miru i sabranosti. Hodočašća su prigoda da vjernici rastu u zajedništvu vjere i ljubavi te sudjeluju na zajedničkim pobožnostima, a svaki susret doprinosi rastu cijele zajednice.

Tako je bilo i ove godine, kad se u marijanskom svetištu na santovačkoj Vodici okupilo oko 500 hrvatskih vjernika iz svih hrvatskih regija u Mađarskoj – od Gradišća preko Pomurja, Podravine, Baranje i Bačke do Budimpešte, a došli su i hrvatski vjernici iz Hrvatske i Srbije.

Već po tradiciji nakon dolaska hodočasnika molila se zajednička krunica koju su predvodile hrvatske vjernice iz santovačke župne zajednice. Uslijedilo je misno slavlje koje je počelo ulaznom procesijom s brojnim sudionicima u izvornoj nošnji, s križevima i barjacima župnih odnosno hrvatskih zajednica iz raznih krajeva Mađarske te uz međugorsku pjesmu „Došli smo ti, Majko draga” i stihove „Došli smo ti, Majko draga, sa svih strana ove zemlje. Donijesmo ti jade svoje i u njima svoje želje. Pogledaj nas, utješi nas, svoje ruke stavi na nas.”

Nakon pozdravnih riječi domaćina, santovačkog župnika vlč. Imrea Polyáka i predsjednika Hrvatske samouprave Santova Sti-

Subotički biskup mons. Franjo Fazekaš

pana Balatinca, misno slavlje predvodio je subotički biskup i metropolit mons. Franjo Fazekaš uz prigodnu propovijed za blagdan Male Gospe. S njim su služili župnici i kapelani iz raznih hrvatskih naselja.

Biskup Fazekaš u svojoj je prigodnoj propovijedi za Gospin rođendan uz ostalo ukazao na veličanstvenu, neizmjernu, nezamjenjivu, trajnu i vječnu majčinsku ljubav te na još veću ljubav Marijinu.

„Ako je ljubav naših majki toliko veličanstvena, koliko je veća Marijina Bogomajčina ljubav. Prihvativši Isusovu želju s križa da uzme Ivana za svoga sina, u Ivanu je uzela, prihvatila i sve nas i postala naša nebeska Majka u svemu i svakom čovjeku. Krist je znao da nas ljude najviše takne

TRENUTAK ZA PJESMU

O, Gospojo svake dike,
Kojoj nije nigdi slike;
Ni takove još prilike,
Ni će biti po sve vike.
Jer si lipa sva kolika,
I Gospoja privelika.
Tko se tebi sad utiče.
Rajsku diku svaki stiće;
Kako pravoj toj kraljici,
I nebeskoj cesarici,
I pričistoj još Divici,
Dragoj našoj pomoćnici.

Iz zbirke „Verši od začeca B. D. Marije” Tome Babića, 17./18. st.

Djevojke i dječaci u šokačkoj narodnoj nošnji

Pomurske Hrvatice iz Kaniže u procesiji

majčinska ljubav, zato nam ju je dao kao zagovornicu, tješiteljicu u svim našim zemaljskim nevoljama.

Uistinu, naši su kršćanski narodi u svojoj povijesti bezbroj puta osjetili njezinu majčinsku brigu. Zato su gradili crkve u njezinu čast, postavljali kipove na raznim mjestima, ovjekovječili je raznim slikama, podigli hodočasnička mjesta tamo gdje su osobito osjetili njezinu majčinsku ljubav, njezinu prisutnost. Svjedoci smo i toga da su u Marijnim svetišcima mnogi ozdravili i tjelesno i duhovno", naglasio je uz ostalo biskup Fazekaš zaključivši: „Došli smo k Mariji, Majci našega Spasitelja sa svim našim bolima i jadima i da molimo njezin majčinski zagovor u svim našim potrebama. Pri tome ćemo priznati i naše slabosti da nas Božja ljubav i milost ojača.”

Svojom nazočnošću državno hrvatsko hodočašće uveličali su veleposlanik RH u Mađarskoj Mladen Andrić, generalni konzul RH u Mađarskoj Drago Horvat, parlamentarni glasnogovornik Hrvata u Mađarskoj Jozo Solga, predsjednik HDS-a Ivan Guban, predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj Joso Ostrogonac, predsjednik Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije Joso Šibalin, predstavnici Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske (viši savjetnik specijalist u Službi za pravni položaj, kulturu, obrazovanje i gospodarstvo hrvatske nacionalne manjine Vedran Iskra te viši savjetnik za projekte i programe hrvatske nacionalne manjine Ivan Lozo), načelnik prijateljske Općine Petrijevci Ivo Zelić i santovački načelnik Gábor Varga, predsjednici i zastupnici županijske i bačkih mjesnih hrvatskih samouprava te voditelji hrvatskih ustanova i drugi.

Misu su uljepšali polaznici vjeronauka i santovačka mladež te vjernici pristigli iz drugih regija u narodnim nošnjama kao i

pjevanje koje je predvodio crkveni zbor santovačkih Hrvata pod vodstvom i u pratnji župnoga kantora Zsolta Siroka. Pjevale su se crkvene pjesme prema pjesmarici i molitveniku „Pjevajte Gospodinu” s redom svete mise i crkvenim pjesmama Hrvata u Mađarskoj kroz crkvenu godinu. Izdanje je to koje je sastavio mohački

Ulazna procesija vjernika u narodnim nošnjama

dekan župnik te ujedno voditelj Hrvatske referature Pečuške biskupije velečasni Ladislav Bačmai, uredila Milica Klaić Taradija, lektorirala Lilla Trubić, dizajnirala i korigirala Timea Šakan-Škrilin, a objavljeno je u nakladi budimpeštanskog Neprofitnog poduzeća „Croatica”.

Na kraju mise biskupu Franji Fazekašu prigodnim darovima zahvalili su santovački župnik Imre Polyák, predsjednik Hrvatske samouprave Santova i zamjenica predsjednika HDS-a Angela Šokac Marković. Ona je uz to čestitala santovačkom župniku Imreu Polyáku u povodu 30. godišnjice njegove župničke službe u Santovu i uručila mu zahvalnicu HDS-a u povodu XVII. Državnog hodočašća Hrvata u Mađarskoj. Nakon biskupskog blagoslova uslijedila je izlazna procesija s ministrantima, asistencijom uz završnu pjesmu „Rajska Djevo, Kraljice Hrvata...”.

Nakon mise uslijedilo je druženje hodočasnika uz zajednički ručak u mjesnom Domu kulture.

Priredba je ostvarena uz potporu Fonda „Gábor Bethlen” preko natječaja za kulturne sadržaje, Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije, Hrvatske samouprave Santova te bačkih hrvatskih samouprava i vjernika koji su za ovu prigodu osigurali ili ispekli kolače.

Kako je to već tradicija, za ovu prigodu izišao je tematski broj katoličkog časopisa „Zornica nova”, ovoga puta posvećen bačkim Hrvatima, a objelodanjeno je i spomenuto izdanje „Pjevajte u Gospodinu” s redom svete mise i crkvenim pjesmama kroz godinu, između ostalog i crkvenim pjesmama za hodočašće na santovačku Vodicu.

S. B.

Foto: Katalin M. Tomašev

Dan Hrvata 2015. godine

Javna tribina Hrvatske samouprave Starog Budima – Bekašmeđera i predstavljanje knjige „Uloga Hrvata u Starom Budimu i njihova uloga u ujedinjenju gradova“

U organizaciji Hrvatske samouprave Starog Budima – Bekašmeđera 13. rujna u Muzeju tekstila „Goldberger“ održana je javna tribina spomenute samouprave i predstavljanje dvojezične knjige (na hrvatskom i mađarskom jeziku) „Uloga Hrvata u Starom Budimu i njihova uloga u ujedinjenju gradova“.

Javnu tribinu kao i samo događanje moderirao je predsjednik samouprave Attila Szoboszlai, koji nije obavijestio prisutne samo o protekloj godini nego i evaluirao protekli petogodišnji ciklus te najavio svoje povlačenje iz vođenja samouprave nakon završetka ovog mandata.

Prošle godine Hrvatska samouprava Starog Budima – Bekašmeđera održala je 12 vlastitih događanja. Zajednički programi s Croaticom bili su izložba „Dinamika cvijeća“ slikarice i spisateljice hrvatskih korijenja Orsolye Péntek, koja živi u Starom Budimu, te projekcija filma „Tragovima naših predaka“ (u Budimpešti i Pečuhu), koji je snimljen na stručnom putovanju u Hrvatskoj i Bosni zahvaljujući ravnateljici Croatice Timei Šakan-Škrilin. Zajednički program s HOŠIG-om bila je izvedba predstave „Mama je kriva za sve“ u Starom Budimu. U organizaciji samouprave održano je interaktivno predavanje „Uskrсни narodni običaji među Hrvatima u Mađarskoj“ etnografa dr. Sándora Horvátha. Održana je i Druga memorijalna šetnja u Starom Budimu koju je predvodila potpredsjednica samouprave Klára Ninčević. Održan je koncert pod nazivom „Leteće ruke“. Dva svjetski poznata umjetnika, harmonikaš Zoltán Orosz i udaraljkaš Kornél Horváth, održali su taj koncert za 137 sudionika, što je bilo najposjećenije događanje samouprave dotad. Predsjednik Attila Szoboszlai ističe: „U klasičnoj glazbi Zoltán Orosz naš je najistaknutiji umjetnik s hrvatskim (bunjevačkim) identitetom u Mađarskoj kojeg smo počeli popularizirati. Bilo bi dobro da naša hrvatska zajednica tomu posveti više pažnje jer je on puno poznatiji u najudaljenijim zemljama svijeta nego u našim krugovima. Dobitnik je nagrada, pobjednik natjecanja šansona Pariz, Artisjus, eMeRTon u Budimpešti, počasni građanin Aljmaša itd.“

U ciklusu od 2019. do 2024. održano je 48 događanja. Samouprava je osigurala 2 500 000 Ft raznim organizacijama, od kojih 1 150 000 Ft HOŠIG-u, 500 000 Ft donirano je za štete od potresa, i to za obnovu srušenog tornja katedrale Uznesenja Marijina u Zagrebu. Odjelu za hrvatski jezik

Dio nazočnih

Sveučilišta Loránd Eötvös u Budimpešti donirano je 350 000 Ft, obnovljenoj školi u Santovu 250 000 Ft, a Croaticu Kft. podržali su s 250 000 forinti.

Organizirali su seriju stručnih putovanja radi upoznavanja hrvatskih subetničkih skupina u Mađarskoj: posjet Dalmatinima u Senandriji, Racima u Andzabegu, gradišćanskim Hrvatima na mađarskoj i austrijskoj strani Gradišća, posjet Hrvatima iz Bačke. Neka od događanja koja su izazvala najveći interes bilo je predstavljanje karijere Dore Pejačević, gdje su nastavnici i studenti HOŠIG-a predstavili izvrsnu produkciju, oproštajni koncert Zoltána Orosza i Kornéla Horvátha, Dan Šokaca u povodu otkrivanja spomen-ploče Istvánu Bán. Predsjednik Szoboszlai istaknuo je vrlo dobru suradnju s Muzejom Stari Budim te zahvalio povjesničaru i muzeologu te autoru objavljenih knjiga o Hrvatima Péteru Horváthu kao i ravnateljici Ágnes Gálfi.

Usljedio je predstavljanje knjige „Uloga Hrvata u Starom Budimu i njihova uloga u ujedinjenju gradova“, koja je nastala na inicijativu Hrvatske samouprave Starog Budima – Bekašmeđera. Knjigu je osim autora, muzeologa i povjesničara Pétera Horvátha, predstavljao i povjesničar Dinko Šokčević. Knjigu je s mađarskog jezika na hrvatski prevela Klara Bende-Jenyik.

Dinko Šokčević, ujedno i lektor spomenutog izdanja, smatra da je knjiga osobito

zanimljiva te navodi da je znao da ima Hrvata i u Starom Budimu jer je u Osmansko doba i poslije, u 18. stoljeću, u svakoj budimskoj i peštanskoj gradskoj četvrti bilo Hrvata. Ipak, iznenadilo ga je kad je čitao koliko su važnu ulogu Hrvati imali u životu Starog Budima. „Prije ove knjige gotovo ništa nismo znali o Hrvatima u Starom Budimu. Mnogi Hrvati radili su na crkvenim dvorovima, Antun Vrančić bio je preposit Starog Budima. Poslije 1945. dolazi jedan novi val hrvatskih doseljenika, među kojima i velika imena, npr. jedini mađarski nogometaš koji je osvojio Zlatnu loptu, Flórian Albert. On je po majci (djevojački Jelić) Hrvat iz Santova. Jedan od najvećih tekstilnih umjetnika, István Bán, rodom je iz Mohača. Iako mu je otac promijenio prezime iz Žužić u Bán, također je Hrvat“, ističe Dinko Šokčević.

Događanju su nazočili veleposlanik RH u Mađarskoj dr. sc. Mladen Andrić, diplomatska savjetnica Marina Sikora, predsjednik Hrvatske samouprave Budimpešte Stipan Đurić, ravnateljica Neprofitnog poduzeća za kulturnu, informativnu i izdavačku djelatnost „Croatica“ Timea Šakan-Škrilin, ravnateljica HOŠIG-a Ana Gojtan i mnogi drugi.

Događanje je završilo uz druženje i degustaciju hrvatskih proizvoda i vina, a svi prisutni dobili su na poklon primjerak knjige.

Kršul

HRVATSKI KULTURNI DAN U BÜKU

U organizaciji Hrvatske samouprave grada Büka 10. kolovoza u dvorani za priredbe tamošnjih toplića (kupališta) priređen je 22. Hrvatski kulturni dan.

Dušnoćanke

Dan je započeo u poslijepodnevним satima svetom misom na hrvatskom jeziku koju je u kapeli kupališta Bük služio dijamanтни koljnofski misnik kanonik Antal Németh uz domaćeg župnika Gábor Szalaija i župnika iz Hrvatskog Židana Štefana Dumovića.

Dio publike

Za zajedničkim stolom

Nakon svete mise sudionici dana uputili su se u glazbenom mimohodu od kapelice do Trga Termál.

Priredbu je svečanim govorom otvorila predsjednica Hrvatske samouprave Büka gospođa Ferenc Popovitsa uz gradonačelnika Büka Sándora Németha. Osim njih nazočne su pozdravili župan Skupštine Željezne županije László Majthényi i predsjednik Društva Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj Vince Hergović.

Židanci

Slijedio je šarolik kulturni program u kojem su nastupili brojni izvođači: Pjevački zbor „Danica“ iz Büka, Mješoviti pjevački zbor „Đurđice“ iz Sambotela, HKD „Čakavci“ iz Hrvatskog Židana, Tamburaški orkestar „Židanski tamburaši“ i Hrvatski pjevački zbor „Peruška Marija“ iz Hrvatskog Židana, Hrvatski narodnosni zbor iz Staroga Grada i Hrvatski plesni ansambl „Biser“ iz Dušnoka.

Počasni konzul Atila Kos

U svojem govoru predsjednica Hrvatske samouprave Büka gospođa Ferenc Popovitsa pohvalila se i potporom u iznosu od 650 000 forinti koju je Hrvatska samouprava Büka dobila za kupnju bluza, prsluka i cipela, tj. nove narodne nošnje u kojoj je toga dana već i nastupio Pjevački zbor „Danica“ iz Büka. Prvi Hrvatski kulturni dan u Büku održan je 2002. godine radi čuvanja i prenošenja hrvatske kulture, glazbe i plesa. Danu je među ostalima nazočio i počasni konzul Republike Hrvatske u Velikoj Kaniži dr. Atila Kos.

Branka Pavić Blažetin • Izvor: vaol.hu

Foto: Gábor Cseh

Dan sela u Potonji

U organizaciji Mjesne samouprave Potonje 24. kolovoza održan je Dan sela. Načelnik sela Tamás Reiz i zastupnici mjesne samouprave u suradnji s Hrvatskom samoupravom Potonje i njezinim predsjednikom Jozom Dudašem i zastupnicima i ovoga puta dali su sve od sebe kako bi se mještani osjećali veselo i radosno te kako bi brojni gosti još jedanput uživali u potonjskom gostoprimstvu. Priređeni su brojni sadržaji i programi za djecu – od dvorca na napuhavanje, bojenja lica, izrade figura od balona, ringišpila...

Kao i uvijek, kuhalo se za sve stanovnike te su bili pozvani na zajednički ručak u poslijepodnevnim satima. Dok su ručali, u glazbenom programu zabavljao ih je Gianni. Među brojnim gostima načelnik Potonje pozdravio je glasnogovornika Hrvata u Mađarskom parlamentu Jozu Solgu i načelnika Općine Gradina Josipa Vučemilovića Jurića.

Vrtuljak s folklorasima

Mališani lukoviškog vrtića

Priređena je dvojezična hrvatsko-mađarska tamburaška sveta misa. Svirao je Tamburaški sastav „Misija“, a svetu misu služio je martinački župnik Ilija Čuzdi. Na orguljama je svirala martinačka kantorica Ančika Gujaš. Nakon svete mise slijedio je kulturni program na otvorenome. Nastupili su mališani lukoviškog vrtića koji su svojom koreografi-

Prijatelji

jom oduševili nazočne. Nakon njih slijedio je nastup združenih KUD-ova, barčanske „Podravine“ i lukoviške „Drave“ uz njihov prateći orkestar, pečuški Tamburaški sastav „Misija“. Za večernji bal bio je zadužen Orkestar „Gigantic“.

Dan je ostvaren uz potporu Fonda „Gábor Bethlen“, Mjesne samouprave Potonje, Hrvatske samouprave Potonje, Hrvatske samouprave Šomođske županije, Samouprave Šomođske županije, glasnogovornika Hrvata u Mađarskom parlamentu Joze Solge i Hrvatskog kulturnog i sportskog centra „Josip Gujaš Džuretin“.

Branka Pavić Blažetin

Foto: Facebook – J.G.Dž. i lukoviški vrtić

HODOČAŠĆA U MARIJU BISTRICU I MOLVE

Kako doznaje Hrvatski glasnik, na blagdan Velike Gospe organizirana su čak dva hodočasnička puta u marijanska svetišta u Hrvatskoj za podravske Hrvate.

Hrvatska samouprava Izvara organizirala je biciklističko hodočašće Majci Božjoj u Molve. Kako reče predsjednica samouprave Klara Kovač, bilo je to neponovljivo iskustvo. Ona je prošle godine išla sama biciklom, a ove godine organizirana je skupina hodočasnika. Zašto Molve, pitali smo je. „Zato što su stari stanovnici Izvara, Hrvati, hodočastili u Molve i zavjetovali se tamošnjoj Gospi.“

Hrvati iz Podravine u Mariji Bistrici

Istoga dana, 15. kolovoza, u organizaciji Hrvatske samouprave Šomođske županije skupina vjernika iz sela u Podravini posjetila je Mariju Bisticu. Tijekom dana sudjelovali su na svetoj misi i molili zajedničku molitvu križnoga puta. Upoznali su i ljepote grada Marije Bistrice, donosi Kulturni i sportski centar „Josip Gujaš Džuretin“. Put u Mariju Bisticu ostvaren je uz potporu iz Fonda „Gábor Bethlen“.

Branka Pavić Blažetin

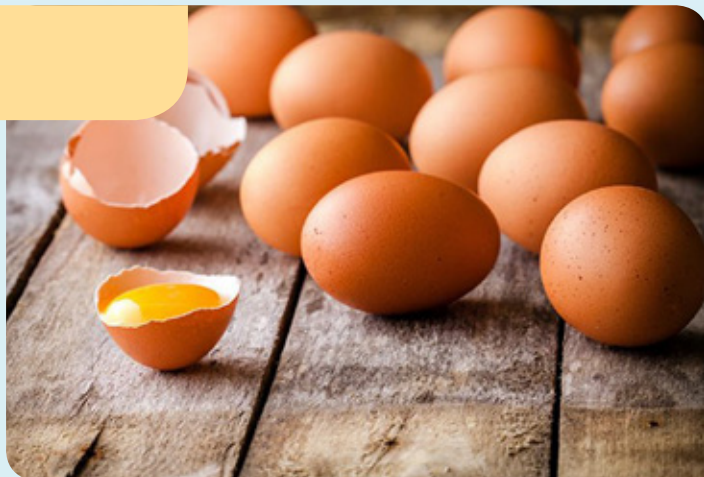
Foto: Eva Janković, Margita Esze

Mala stranica

SVJETSKI DAN JAJA

Jedemo ga kad je kuhano, pečeno na oko, u kajgani, stavljamo ga kao sastojak u mnoštvo jela, u kolače, od njega su jela ukusnija, a mnogi ne znaju da postoji i dan posvećen upravo njemu - jajetu. Svjetski dan jaja obilježava se drugog petka u listopadu, a ove godine to je 11. listopada. Svjetskim danom odaje se počast iznimno hranjivoj namirnici koja doprinosi globalnoj potrošnji hrane i općem blagostanju. Jaja su dio uravnotežene prehrane. Svjetski dan te namirnice održava se od 1966. godine, kad ga je ustanovila Međunarodna komisija za jaja (International Egg Commission). Cilj je bio podići svijest o vrijednosti jaja i potaknuti konzumaciju jaja kao izvora visokokvalitetnih bjelanjčevina.

JAJE JE JEDINSTVENO PO SVOJOJ HRANJIVOSTI, ODNOSNO:

- ♥ sadržava širok spektar esencijalnih hranjivih tvari
- ♥ sadržava 13 esencijalnih vitamina te bjelanjčevine
- ♥ izvor je vitamina D, A i B12
- ♥ izvor je minerala i željeza
- ♥ konzumacija jaja doprinosi jačanju imuniteta i doprinosi razvoju mozga kod djece
- ♥ sadrži sve esencijalne aminokiseline
- ♥ bjelanjčevine iz jajeta pomažu u izgradnji mišića
- ♥ u 100 grama kokošnjeg jajeta nalazi se 149 kalorija.

Znate li odakle dolazi izraz „Kolumbovo jaje”?

Mnogi izrazi ustaljeni u jeziku potekli su iz različitih mitova, legendi, narodnih priča i anegdota. Jedan je od njih i „Kolumbovo jaje”, koji se upotrebljava u značenju ‘iznenadno otkriće, rješenje kakva problema’. Zgoda s jajetom dovodi se u vezu s poznatim moreplovcem i otkrivačem Amerike Kristoforom Kolumbom (1451. – 1506.). Talijanski istraživač i povjesničar Benconi piše da je na španjolskom dvoru Kolumbovo otkriće bilo različito primljeno – jedni su ga slavili kao junaka jer je za španjolsku krunu otkrio nove bogate zemlje, a drugi su podcjenjivali njegov podvig govoreći da je svatko mogao ploviti u pravcu zapada pa slučajno pristati uz obalu. Kolumbo je u jednom trenutku izvadio iz džepa jaje i pitao može li tko od prisutnih to jaje staviti na stol tako da stoji na vrhu. Svi su pokušavali, a kad to nikom nije uspjelo, Kolumbo je tucnuo vrhom jajeta o stol i ono je ostalo uspravno. Kad su mu rekli da su to i oni mogli napraviti, Kolumbo im je odgovorio: „Zašto niste?” Dakle, usput ih je pitao zašto oni nisu otkrili Ameriku kad je to tako lako.

JAJA OD DORUČKA DO VEČERE

Napravi punjena jaja na francuski način!

Sastojci: 8 jaja, 50 g nasjeckane šunke, 1 žlica nasjeckanog vlasca, 1 žlica nasjeckanog peršina, 1 žlica majoneze, 1 žlica senfa, malo nasjeckane majčine dušice, sol, papar, malo krušnih mrvica, 1 žlica maslinova ulja.

PRIPREMA: Tvrdo kuhana i oguljena jaja prereži na pola pa žumanjke izvadi i stavi u zdjelu za miješanje. Vilicom žumanjke usitni što više možeš. Šunku, vlasac, peršin i majčinu dušicu nasjeckaj i dodaj žumanjcima pa dodaj majonezu, senf, sol i papar te sve dobro izmiješaj u jednoličnu masu. Ako ti se čini da je presuho, dodaj još jednu žlicu majoneze. Polovice jaja posloži na lim obložen papirom za pečenje pa nadjev prebaci u vrećicu s običnim otvorom i napuni polovice tako da budu obilno napunjene. U manjoj zdjelici pomiješaj mrvice s uljem pa to prelij po napunjenim jajima. Sve prebaci u ugrijanu pećnicu i peći otprilike deset minuta na 200 stupnjeva (da mrvice lijepo porumene). Pečena jaja prebaci na tanjur za serviranje i pospi nasjeckanom majčinom dušicom. Serviraj odmah jer su najljepša i najukusnija kad su topla.

Državna kulturna turneja u Sumartonu

U organizaciji Hrvatske državne samouprave i Kulturno-prosvjetnog centra i odmarališta Hrvata u Mađarskoj u Seoskome domu u Sumartonu 21. rujna održana je XVI. Državna kulturna turneja na kojoj su plesači, pjevači i svirači KUD-a „Podravina“ iz Barče, KUD-a „Drava“ iz Lukovišća te Tamburaškog sastava „Misija“ iz Pečuha predstavili glazbeno i folklorno bogatstvo podravskih Hrvata. Uz gostujuće kulturne skupine domaći KUD „Sumarton“ također je obradovao publiku pomurskim pjesmama i plesovima. U ime domaćina goste je pozdravio predsjednik KUD-a „Sumarton“ Jožo Đuric – među njima predsjednika Hrvatske državne samouprave Ivana Gugana, ravnateljicu Kulturnog centra Gabrijelu Kohuth Várhelyi, ravnateljicu Hrvatskog kulturnog i sportskog centra „Josip Gujaš Džuretin“ Vesnu Velin te predsjednika Saveza hrvatskih društava u Sloveniji Đanina Kutnjaka.

Državni programi Hrvatske državne samouprave i njezinih ustanova tijekom godina postali su vrlo posječeni. Budući da Hrvati žive u raznim regijama i da su jedni od drugih udaljeni sto-dvjesto ili i više kilometara, državne priredbe uvijek su dobra prilika za upoznavanje, informiranje, druženje. Možda je jedan od najomiljenijih programa Državna kulturna turneja, koja se usredotočuje na upoznavanje glazbene i folklorne baštine regija, a ujedno i djelovanja hrvatskih kulturnih udruga.

„Šesnaesti put organizira se kulturna turneja. Vrlo su nam dobra iskustva, svagdje je vrlo dobro primljena priredba, a domaćini se posebno pobrinu da se gostujuća grupa dobro osjeća kod njih. Naravno, cilj je da po-

KUD „Sumarton“ predstavio je pomurske plesove

Predstavljeni su podravski vinogradarski običaji

Pozdravni govori Vesne Velin i Jože Đurica

vezemo razne etničke skupine Hrvata naše zemlje. Pokušamo organizirati tako da svake godine neke druge regije odnosno druge kulturne skupine imaju mogućnost sastati se. Još nisu mogli svi doći na red jer ih ima podosta po cijeloj našoj zemlji, ponegdje se utemeljuju i nove, ali vjerujem da će kroz godine svi imati priliku sudjelovati u turneji“, rekla je ravnateljica Kulturnog centra gđa Várhelyi.

Kulturni program započeo je recitacijom pjesme „Podravini“ jednog od najpoznatijih književnika iz Podravine, Josipa Gujaša Džuretina, u interpretaciji Réke Keszthelyi te se

nastavio pjevanjem podravskih rodoljubnih pjesmama o Podravini uz tamburašku pratnju. Voditeljica plesača Vesna Velin ukratko je predstavila kulturne skupine iz Podravine odnosno podravsku narodnu nošnju kako bi se i pomurska publika upoznala s njima.

KUD „Podravina“ iz Barče i KUD „Drava“ iz Lukovišća zajedno rade od 2022. godine, otkako je Hrvatski državni dan bio u Martinčima. Tad su zajedno na pozornicu postavili program i tako su se povezale dvije kulturne udruge, a prati ih Tamburaški sastav „Misija“ iz Pečuha. Oba društva u većini njeguju

podravsko glazbeno i folklorno nasljeđe i običaje, a jedan dio toga predstavljen je u Sumartonu. Uz gostujuće kulturne skupine nastupilo je i domaće kulturno društvo, KUD „Sumarton“, s pomurskim popevkama i plesovima.

Seoski se dom na kraju pretvorio u plesničnicu, a podravsko kolo osim članova kulturnih skupina povelu je i cijelu publiku. Kulturna turneja i ovaj je put zblížila regije i njihove hrvatske žitelje jačajući tako zajedništvo Hrvata u Mađarskoj.

Beta

Ljetni kamp KUD-a „Tanac“

U Kukinju je ove godine održan trodnevni kamp KUD-a „Tanac“ koji je prethodio XXX. Bošnjačkom sijelu, na kojem su polaznici kampa i članovi KUD-a izveli jednu od svojih najuspješnijih koreografija: Bošnjački kermez.

Dio sudionika kampa

Ove godine zbog nedostatka financijskih sredstava nije održan tradicionalni kamp KUD-a koji okuplja najmlađe polaznike skupine „Pačići“, ali je uz potporu iz natječaja, potporu KUD-a i ljubaznost Mjesne samouprave Kukinja i Hrvatske samouprave Kukinja održan trodnevni kamp koji je okupio dvadesetak polaznika, članova odrasle skupine KUD-a „Tanac“.

Kako reče umjetnički voditelj i koreograf KUD-a József Szávai, bilo je reda i rada. „Radili smo u čvrstom i strogom tempu, a naglasak je stavljen na uvježbavanje pjesama. Uz pjevanje uvježbavao se i ples. Puno smo radili i puno smo učili.“

Nóra Keresztes

Pjevanje je s polaznicima kampa uvježbavala glazbena pedagoginja Nóra Keresztes. Ona je s polaznicima kampa uvjež-

bavala slavonske i dalmatinske pjesme. Pjevanje starih hrvatskih pjesama uvježbavao je harmonikaš Antuš Vizin, a ples je poučavao József Szávai. Pjevanje, ples, ručak, ples, pjevanje... Tako je izgledao jedan radni dan.

József Szávai

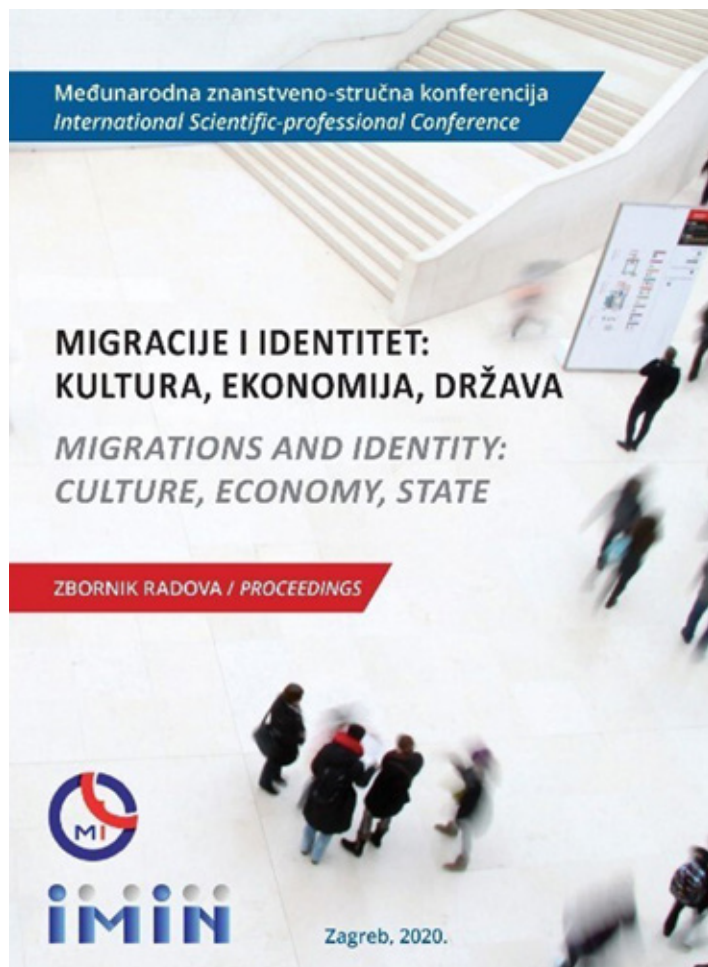
Milica i Diana oduševljene su kampom. Tim srednjoškolkama Tanac je uz školske obveze jedna od najvažnijih obveza. Reklo bi se da je i ljubav, baš kao i ostalim članovima KUD-a. Ljeto je iza njih s puno nastupa: od nastupa na Međunarodnoj smotri folkloru u Zagrebu do brojnih nastupa, u Brlobašu, Vokányu, Požegi, Pečuhu... Kako su mi rekly, obožavaju Tanac, pa ako ponekad i je teško uskladiti školske, obiteljske i druge obaveze s brojnim nastupima i redovitim probama, to im je ipak veselje.

Milica se ponosi svojom obiteljskom bujnjevačkom tradicijom, Diana podravskom, Mirna i Mirko šokačkom, Bojana, Mirjana, Miroslav, Ana i brojni drugi bošnjačkom. Sadašnja je generacija plesača mlada i poletna te uz pomoć i podršku nekolicine starijih (očeva i majki koji su uz njih na pozornici) plesni nastup dovode do savršenstva. Nije tu samo ples nego i pjevanje jer članovi KUD-a i plešu i pjevaju u svojim koreografijama. „Strogi tempo rada, nastupe i probe možemo pratiti zato što to volimo. Ako nešto voliš, onda ti ništa nije teško i to ti je na prvom mjestu. Volimo obitelj KUD-a, tu su nam prijatelji, volimo se družiti, rađaju se simpatije...“, reći će mi članovi KUD-a. Ima i onih koji sasvim ozbiljno izjavljuju kako su njihovi roditelji zanemarili hrvatske običaje, tradiciju, nošnju i jezik te je sada na njima red da to nadoknade.

Ovoga puta u kampu je naglasak stavljen na učenje slavonskih i dalmatinskih pjesma i uvježbavanje dalmatinskih plesova, ali je nastup na kraju tjedna na XXX. jubilarnom Bošnjačkom sijelu, kako i priliči, u Kukinju bio u duhu „Bošnjačkog kermeza“. Bilo ih je milina gledati. Kako kaže József Szávai, KUD „Tanac“ puno duuguje Kukinju. Kukinj ga uvijek čeka raširenih ruku, Kukinj je Tancov drugi dom. Jer korijeni su ovdje u Kukinju, gdje je Szávai najprije počeo rad s kukinjskim plesačima i sviračima (i plesačima iz okolnih hrvatskih sela). S tim ljudima utemeljio je 1988. KUD „Tanac“. A danas su djeca tih članova novi članovi KUD-a.

Branka Pavić Blažetin

Međunarodna znanstveno- -stručna konferencija „Migracije i identitet: kultura, ekonomija, država“

Konferencija će se održati 11. i 12. studenoga 2024. u Zagrebu.

Institut za migracije i narodnosti treći put organizira međunarodnu znanstveno-stručnu konferenciju „Migracije i identitet: kultura, ekonomija, država“, koja će se održati 11. i 12. studenoga 2024. godine na tri lokacije u Zagrebu – u prostorijama Hrvatske gospodarske komore, na međunarodnom sveučilištu Libertas i u prostorijama Hrvatske matice iseljenika.

Okvirne su teme izlaganja gospodarski rast, tržište rada i migracije, iseljavanje iz Hrvatske i država JI Europe, useljavanje u Hrvatsku i države JI Europe, dijasporu i povratne migracije, prisilne migracije, neregularne migracije, migracijske i integracijske politike, održivi razvoj i migracije, demografske promjene u državama JI Europe, etnička pripadnost, kultura i identitet, nacionalne manjine u državama JI Europe, očuvanje i razvoj manjinskih jezika, migracije, baština i kulturni identiteti migracije, obrazovanje i tržište rada te jezik i kulturni identitet.

BUDIMPEŠTA – U Bugarskom centru u Budimpešti državni Ured za obrazovanje 27. kolovoza priredio je stručnu narodnosnu konferenciju uoči otvaranja školske godine 2024./2025. Na konferenciji su sudjelovali voditelji narodnosnih odgojno-obrazovnih institucija i narodnosnih pedagoških centara. Na događanju su sudionici dobili detaljne informacije o nacionalnim pedagoškim i stručnim uslugama koje nudi Narodnosni pedagoški obrazovni centar pri Uredu obrazovanja za sljedeću školsku godinu: mogućnosti stručne podrške za narodnosne učitelje, usavršavanja narodnosnih učitelja, informativni forumi, učenička natjecanja, programe narodnosnih bazičnih ustanova i dodatne informacije koje određuju svakodnevni život narodnosnih institucija.

KAĆMAR – Hrvatska samouprava Kaćmara 31. kolovoza 2024. organizirala je Županijsko natjecanje hrvatskih ribiča. Natjecale su se tročlane ekipe čiji su se članovi natjecali i pojedinačno. Ribiči su se natjecali s jednim štapom na plovak i jednom udicom.